

Stóra-Breiðuvík og Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga í Reyðarfirði - fornleifaskráning

Guðný Zoëga

HH 2023/2

© Ferðamáladeild Háskólans á Hólum / Guðný Zoëga

Útgefandi: Háskólinn á Hólum.

Sími (+354) 455 6300.

Vefpóstur: thjonustubord@holar.is

Veffang: www.holar.is

Titill: Stóra-Breiðuvík og Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga- fornleifaskráning

Höfundur: Guðný Zoëga

Ljósmyndir: Guðný Zoëga

Forsíðumynd: Horft til suðurs yfir Stóru Breiðuvíkurhjáleigu (t.v.) og Stóru-Breiðuvík (t.h.):
Guðný Zoëga

Öll réttindi eru áskilin. Skýrslu þessa má ekki afrita með neinum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á annan sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs samþykkis útgefanda.

ISBN 978-9935-9722-2-4

Efnisinnihald

Inngangur	4
Tilgangur fornleifaskráningar	4
Aðferðafræði	5
Stóra-Breiðuvík.....	7
Ágrip af sögu.....	7
Fornleifaskrá	9
Minjar í og við heimatún	9
Minjar utan túns	13
Minjar utan túna	16
Horfna minjar með hnitum	22
Óstaðsettar minjar	23
Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga.....	25
Fornleifaskrá	26
Minjar á og við Hjáleigueyri.....	26
Minjar utan túna.....	35
Minjar í Sellöndum	38
Horfna minjar með hnitum	40
Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga, óstaðsettar minjar	41
Samantekt.....	44
Minjar í Stóru-Breiðuvík.....	44
Minjar í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu	45
Hættumat.....	45
Lokaorð	46

Inngangur

Sumarið 2021 fór fram fornleifaskráning á þremur bæjum í fyrrum Helgustaðahreppi; Litlu-Breiðuvík (með grasbýlinu Bjargi), Stóru-Breiðuvík og Breiðuvíkurbjálaleigu (sjá yfirlitsmynd af svæðinu aftast í skýrslu). Verkið var unnið fyrir Hjörleif Guttormsson sem hluti af skráningu 10 jarða í Vöðlavík og utanverðum Helgustaðahreppi í Reyðarfirði. Vegna fjölda minja var svæðinu skipt upp í tvær skýrslur, annars vegar með minjum í Litlu-Breiðuvík og hinsvegar með Stóru-Breiðuvík og Breiðuvíkurstekk. Verkefnið var unnið vegna undirbúnings að friðlýsingu Gerpissvæðisins en hluti þess var formlega friðlýstur þann 11. september 2021. Vettvangsskráning fór fram vikuna 10.-13. ágúst 2020. Undirbúningur og vettvangsvinna voru í höndum Guðnýjar Zoëga fornleifafræðings og Hjörleifs Guttormssonar, náttúrufræðings. Úrvinnsla og skýrsluskirf voru í höndum Guðnýjar, Bryndís Zoëga og Hjörleifur Guttormsson lásu skýrsluna yfir.

Styrkur hlaust til verkefnisins frá Fjarðabyggð og Minjastofnun Íslands.

Heimildamenn:

Upplýsingar veittu eftirtaldir heimildamenn:

Sigfús Andrésson frá Stóru-Breiðuvíkurbjálaleigu, nú látinn.

Halldór Jónsson frá Stóru-Breiðuvík og Heiðberg Hjelm á Útstekk, uppalinn í Stóru-Breiðuvíkurbjálaleigu.

Heimildamönnum eru færðar innilegar þakkir fyrir aðstoðina.

Verknúmer Minjastofnunar Íslands: 2064

Tilgangur fornleifaskráningar

Fornleifaskráning er forsenda þess að hægt sé að gera heildstætt mat á minjum og minjagildi og er undirstaða allrar minjavörslu og áætlunar um varðveislu og kynningu minja. Með markvissri heildarskráningu skapast grundvöllur til að fylgjast með minjastöðum, hvort þeir séu í hættu vegna skipulagsgerðar eða fyrirhugaðra framkvæmda og hvort náttúrulegar aðstæður geti spilt þeim á einhvern hátt.

Allar fornleifar eldri en 100 ára falla undir ákvæði Menningarminjalaga nr. 80 frá 29. júní 2012.¹ Fornleifar teljast, samkvæmt 3. gr. laganna „hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri [...]“

Um skráningu vegna skipulags og undirbúnings framkvæmda segir í 16. gr.: „Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skal fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi. Áður en deiliskipulag er afgreitt eða leyfi til framkvæmda eða rannsókna er gefið út skal skráning ætíð fara fram á vettvangi. [...] Sá sem ber ábyrgð á skipulagsgerð í samræmi við skipulagslög skal standa straum af kostnaði við skráninguna. Ríkissjóður skal þó

¹ Lögin má í heild skoða á vefsíðu Alþingis: <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2012080.html>

bera kostnað af fornleifaskráningu sem fram fer innan þjóðlendu nema um annað hafi verið samið. Skulu skipulagsyfirvöld hafa samráð við Minjastofnun Íslands um tilhögun skráningar eða endurskoðun á fyrri fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskrár með hliðsjón af fyrirhuguðum breytingum á skipulagi [...]

Í 24 gr. segir: „Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskonun umsvifalaust svo skera megir um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megir fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.“ Þetta á að sjálfsögðu bæði við um minjar sem ekki eru sýnilegar á yfirborði en koma í ljós við jarðrask sem og minjar sem kunna að finnast eftir að fornleifaskráningu lýkur og skráningaraðilum hefur af einhverjum sökum yfirsétt.

Aðferðafræði

Í undirbúningi að vettvangsskráningu fornleifa er farið í gegnum ritheimildir svo sem fornbréfasafn, örnefnaskrár, jarðabækur og byggðasögurit auk þess sem talað er við staðkunnuga þar sem það er mögulegt. Vettvangsferðir felast í því að svæði eru gengin og minjar leitaðar uppi, þeim lýst og þær mældar upp og ljósmyndaðar. Þar sem mögulegt er eru loftmyndir notaðar til að greina minjar eða svæði þar sem líklegt er að minjar finnist.

Í skýrslunni fá allar staðsettar fornleifar nafn jarðarinnar sem þær tilheyra, auk sameiginlegs verkefnanúmers sem Minjastofnun Íslands úthlutar og hlaupandi númer. Til dæmis fær bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur raðnúmerið 473 og framan við það er sett verkefnisnúmer Minjastofnunar [2064-473]. Númerið er notað þegar vísað er til fornleifa í texta og á kortum. Breiðavíkur jarðirnar þrjár eru hluti af stærra verkefni og því deila þær verkefnisnúmerinu 2064 með jörðunum Vöðlum, Ímastöðum ytri og fremri, Karlstöðum, Kirkjubóli og Krossavík í Vöðlavík og Karlskála í Reyðarfirði.

Reynt er að leggja mat á um hvaða tegund minja er að ræða, þ.e. hífýli manna, sjóhús o.s.frv., hversu vel þær eru varðveittar og í hve mikilli hættu þær eru af völdum utanaðkomandi áhrifa, s.s. jarðræktar eða landrofs. Ástand minja og hættumat er gefið upp eftir skráningarstöðlum Minjastofnunar Íslands sem finna má á vef stofnunarinnar: www.minjastofnun.is. Hættumat í þessu tilfelli miðast aðallega við hættu af völdum landrofs vegna ágangs sjávar. Flestallar minjarnar teljast ekki í mikilli fyrirsjáanlegri hættu þar sem Stóra-Breiðuvík og Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga er fremur úrleiðis þannig að umgangur er þar lítill. Hættumat gæti breyst ef fyrirhugaðar eru framkvæmdir á svæðinu, s.s. byggingaframkvæmdir eða vegagerð. Þá verður að endurmeta hættumat. Í meginmáli skýrslunnar er hættumat einungis haft með ef minjarnar teljast í mikilli hættu. Annars er hættumat í hnitatöflu aftast í skýrslu.

Minjarnar voru mældar upp á vettvangi með GPS tækjum sem gefa nákvæmni undir 1m í skekkju. Afstöðumynd af minjum er að finna í meginmáli en yfirlitsmynd af minjum/jörðinni er að finna aftast í skýrslunni, auk töflu þar sem allar helstu upplýsingar um einstakar minjar koma fram: Sérheiti ef um slíkt er að ræða, hlutverk, tegund, ástand, hættumat og hættuorsök, áætlaðan aldur o.s.frv. Þá er staðsetning minja, þar sem hún er þekkt, gefin upp í töflunni í

Ísnetshnitum (ISN93). Loftmyndir af svæðinu eru frá Loftmyndum ehf, fengnar hjá sveitarfélaginu Fjarðabyggð.

Mynd 1. Horft til norðurs yfir bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur (til vinstri) og Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu (til hægri). Löndum skiptir lækurinn fyrir miðri mynd.

Stóra-Breiðuvík

Ágrip af sögu

Land Stóru-Breiðuvíkur náði fyrrum frá Ytri-Teigará í austri og inn að Hrafná í vestri.² Þrjú býli eru við víkina, frumbýlið Stóra-Breiðuvík er fyrir miðju, skammt austan hennar er Breiðuvíkurhjáleiga (Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga) og vestast við víkina er Stekkur (Breiðuvíkurstekkur, Útstekkur).

Í jarðamati frá 1686 er Stóra-Breiðuvík, óskipt, metin á 26 hundruð en í jarðatali Johnsens frá 1847 var jarðardýrleiki metinn 16 hundruð, átta hundruð í heimajörðinni en fjögur hundruð í sitt hvorri hjáleigunni.³ Stóru-Breiðuvíkur er fyrst getið í máldaga Hólmakirkju frá 1554⁴ en jörðin varð síðar ríkiseign.⁵ Löngum var margbýlt í Stóru-Breiðuvík og árið 1703 bjuggu þar 18 manns og þá var þrúbýlt en eitt þessara býla gæti hafa verið Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga. Í manntali 1816 er jörðin einsetin.⁶ Nú er einungis einn ábúandi á jörðinni.

² Örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur, bls. 1.

³ Ólafur Lárusson, bls. 324; Johnsen jarðatal, bls. 374.

⁴ Diplomatarium Islandicum XII, bls. 789.

⁵ Sveitir og jarðir í Múlaþingi, 3. bindi, bls. 101.

⁶ Skoðað á síðu Þjóðskjalasafns Íslands www.manntal.is

Mynd 2. Yfirlitsteikning sem sýnir útmörk túna, og þau mannvirki sem sýnd eru á túnakorti frá 1918. Kassar merktir með rauðu eru íbúðarhús og brúnir kassar eru á túnakorti nefndir garðar en virðast stundum vera útihús.

Á tíma einokunarverslunar Dana (1602-1787) var Stóra-Breiðuvík verslunarstaður fyrir miðhluta Austurlands og var svo allt til aldamótanna 1800. Þar þótti enn fremur góð sláturhöfn. Verslunarstaðurinn var núverandi landi Ústekkjar en minjar um hann eru horfnar vegna ágangs sjávar.⁷

⁷ Sveitir og jarðir í Múlaþingi, 3. bindi, bls. 101.

Fornleifaskrá

Minjar í og við heimatún (sjá kort 2 aftast í skýrslu)

Stóra-Breiðuvík 2064-440

Hlutverk: Hesthús

Tegund: Tóft

Staðhættir

Á vesturbakka gilsins sem bæjarlækurinn rennur um, um 180m beint norðan Stóru-Breiðuvíkur er tóft.

Lýsing

Tóftin snýr NNA-SSV og er 5x5m að utanmáli, með dyr austast á SV skammhlið. Tóftin er grjót og torfhlaðin, hleðslur standa enn vel en nokkuð farnar að hrynja, vegghæð er frá 0,5-1m.

Aðrar upplýsingar

Samkvæmt heimildamanni Halldóri Jóhannssyni mun þetta hafa verið

hesthús. Líklega er þetta hesthús það sem talið er upp í yfirmati fasteigna frá 1916-18 (bls. 76): Fjós yfir 4 nautgripi, *hesthús* fyrir 5 hross, 3 hlöður fyrir 300 heyhesta, 1 timburhús, fjárhús fyrir 170 fjár [...]"

Mynd 3. Horft til SA yfir hesthústóft [2064-440].

Stóra-Breiðuvík 2064-441

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Þúst

Staðhættir

Um 25m austan við bæjarlæk og 70m ofan við núverandi fjárhús er þúst sem virðist manngerð.

Lýsing

Um er að ræða ferkantaða þúst um 2x3m að stærð og rétt um 20cm á hæð.

Aðrar upplýsingar

Líklega einhverskonar mannvirki en hlutverk er óþekkt.

Stóra-Breiðuvík 2064-442

Hlutverk: Fjárhús, hlaða

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 370m norður af bæjarhúsum og 120m norður af núverandi fjárhúsum eru leifar fjárhúss og hlöðutóftar.

Lýsing

Sléttað hefur verið úr húsunum og eru engir greinanlegir veggir. Þústin snýr norður-suður 16m löng og 9m á breidd.

Aðrar upplýsingar

Heimildamaður Halldór Jónsson segir húsin hafa verið rifin 1974.

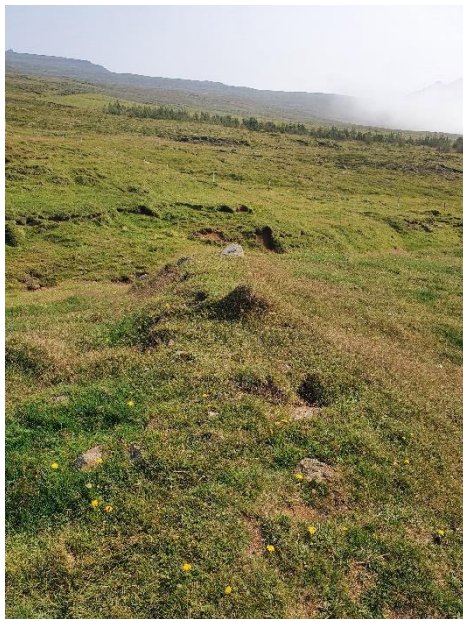

Mynd 4. Horft til suðurs yfir fjárhús- og hlöðutóft í túni [2064-442]

Stóra-Breiðuvík 2064-443

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Hleðsla

Mynd 5. Leifar garðs [2064-443] austan núverandi fjárhúss.

Staðhættir

Fast austan götu austan núverandi fjárhúss er garðbútur sem liggur frá götunni til austurs í átt að bæjarlæknum.

Lýsing

Garðurinn er um 9m langur, hæð hans er 10-50cm og þykkt 70cm.

Aðrar upplýsingar

Garðurinn liggur á svipuðum stað og norðurhlið gamla túnsins er á túnakorti. Gæti verið hluti túngarðs eða garðs undan girðingu.

Stóra-Breiðuvík 2064-444

Hlutverk: Fjárhús?

Tegund: Tóft

Ástand: Sléttað hefur verið úr tóftinni

Staðhættir

Um 120m NNV bæjar, um 20m austan við götu sem liggur upp frá þjóðvegi að núverandi fjárhúsum er tvískipt tóft.

Lýsing

Sléttað hefur verið úr tóftinni og veggjalög því fremur illgreinanleg en hún virðist hafa verið tvískipt, vestara hólfið um 3x5m að stærð og það eystra um 3x7m. Dyr eða þil hafa vitað í suður.

Mynd 6. Minjar í landi Stóru-Breiðuvíkur ofan þjóðveggar.

Stóra-Breiðuvík 2064-470

Hlutverk: Óþekkt, kartöflugeymsla

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 15m vestur af bæjarlæk, við hlið matjurtagarðs [2064-471] er tóft.

Lýsing

Tóftin er um 5x5m að utanmáli, hlaðin upp við brekku. Vegg hæð er um 30-50cm.

Aðrar upplýsingar

Halldór Jónsson segir þarna hafa verið kartöflugeymslu.

Stóra-Breiðuvík 2064-471

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Niðurgroftur, hleðsla

Staðhættir

Á vesturbakka bæjarlækjarins, um 130m ofan bæjarhúsa er matjurtagarður.

Lýsing

Garðurinn liggur NNA-SSV og er tvískiptur, í heild 35m langur og 8m á breidd.

Stóra-Breiðuvík- 2064-473

Sérheiti: Stóra-Breiðuvík

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Heimild

Staðhættir

Bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur er skammt sunnan þjóðveggar út Helgustaðahrepp. Á bæjarstæðinu standa tvö íbúðarhús, annarsvegar steinsteypt íbúðarhús frá 1960 og nýrra íbúðarhús byggt 1986. Eldra íbúðarhúsið stendur þar sem gamli bærinn stóð fyrrum, skv. túnakorti.

Aðrar upplýsingar

Í yfirmati fasteigna 1916-1918 eru talin upp á

bæjarstæðinu timburhús, baðstofa, búr og eldhús.

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 102) segir: „Eldri hús: Burstabær frá tíð Auðuns Hanssonar. 3 burstir sneru til sjávar. Fremst svok. Timburhús, stofa niðri, geymsluloft, þá bæjardyrarhús og þar inngangur til fjóss og 2 uppgöngur í baðstofu yst. Niðri fjós í miðju, en afþiljuð hjónakamers til beggja enda (tvíbýli), uppi skipt í miðju milli heimila, alls um 18 álnir ... Bærinn rifinn f. '10. Sigfús Auðunsson byggði timburhús um 1890. – Fyrst búið á lofti, en eldað í útielldhúsi lausu frá húsinu. Fyrsta vatnsleiðsla hér um slóðir í þetta hús '10 ... Notað til íbúðar framundir '60.”

Samkvæmt Halldóri Jónssyni voru tveir bærir í Breiðuvík, ytri og innri. Hnit á bænum eru tekin eftir túnakorti frá 1918 en þar er sýnt eitt hús.

Mynd 7. Horft til norðurs yfir bæjarstæðið. Gamla steinsteypta húsið til vinstri er þar sem innra bæjarstæðið var, vinstra megin við það á bakka bæjarlækjarins má sjá gamlan matjurtagarð [2064-480]. Hægra megin þar sem nýja húsið er mun ytri bærinn hafa staðið.

Stóra-Breiðuvík 2064-480

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Niðurgroftur, hleðsla

Staðhættir

Um 20m vestur af núverandi íbúðarhúsi er matjurtagarður.

Lýsing

Garðurinn er 7x8m að stærð, að hluta grafinn inn í brekkuna og lágt garðlag í kring.

Aðrar upplýsingar

Á túnakorti eru sýndir þrír matjurtagarðar í landi Stóru Breiðuvíkur. Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 102) segir: „Ummerki ævagamals sáðgarðs við hlað.“

Minjar utan túns

Stóra-Breiðuvík

2064-446

Hlutverk: Sjóhús,
naust

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 200m neðan
bæjar, á bakka ofan
fjöruborðs milli bæjar-
lækjarins og
Hjáleigulækjar eru
tóftir sjóhúss og
nausts.

Lýsing

Byggingarnar hafa að
hluta verið grafnar inn
í bakkann. Sjóhúsið er
norðan til, 5x7m að
stærð. Áfast sunnan

þess er naust og í því var bátur þegar skráning fór fram. Hleðslur eru nokkuð hrundar en
vegg hæð er 0,4-1,5m, veggþykkt um 1m.

Aðrar upplýsingar

Í sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 102) segir: Útræði svo lengi sem vitað er og byggðist
búskapur mjög á því. Legið við í Seley og Vöðlavík, róið á áraskipum, trillum og þilfarsbátum
heiman að.

*Mynd 8. Horft til norðurs yfir svæðið milli Bæjarlækjar (til vinstri) og Háleigulækjar (til
hægri). Báturinn sem sjá má á myndinni liggur í nausti en vinstra megin við hann er hlaðinn
veggur sjóhúss. Hægra megin á bakka Háleigulækjar eru leifar af kofatóft.*

Stóra-Breiðuvík 2064-447

Hlutverk: Óþekkt, hænsnakofi

Tegund: Tóft

Staðhættir

Tvær tóftir eru við sjó neðan túns, sjóhústóft [2064-446] og 8m austan þess er kofatóft.

Lýsing

Grjóthlaðin kofatóft hæð veggja er 20-30cm og veggþykkt um 60cm. Nánast algróin.

Aðrar upplýsingar

Heimildamaður, Halldór Jónsson segir þarna hafa verið höfð hænsn.

Stóra-Breiðuvík 2064-475

Hlutverk: Mótaka

Tegund: Niðurgroftur

Staðhættir

Mógrafir eru í mýrlendi um 1km upp og norður af bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur neðan við
mynni svokallaðs Mjóa-Seldals. Skammt frá er mótóft [2064-493]

Aðrar upplýsingar

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 102) segir: Mótekja góð á Stóra-Seldal, Leirmýrum o.v.

Stóra-Breiðuvík 2064-482

Hlutverk: Mótaka

Tegund: Niðurgröftur

Staðhættir

Í Seldal um 1,7km norður af bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur. Þarna má sjá mógrafir á loftmyndum.

Aðrar upplýsingar

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 102) segir: „Mótekja góð á Stóra-Seldal, Leirmýrum o.v.“

Stóra-Breiðuvík 2064-448

Hlutverk: Óþekkt, matjurtagarður?

Tegund: Hleðsla, niðurgröftur

Staðhættir

Matjurtagarður liggur um 20m neðan þjóðveggar skammt innan túns, 160m NV af bænum.

Lýsing

Þarna er ferkantað svæði afmarkað með lágu garðlagi, 10-40cm háu og 50cm breiðu. Garðurinn er 39m langur og 10m breiður.

Aðrar upplýsingar

Heiðberg Hjelm segist hafa rutt þarna fyrir kartöflugarði. Telst ekki fornleifar.

Stóra-Breiðuvík 2064-481

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Staðhættir

Lýsing

Hluti túngarðs liggur á um 120m kafla frá Kerlingará til vesturs að Hjáleigulæk um 180 ofan við bæ í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu. Um 15m innan við Hjáleigulækinn liggur garður frá þvergarðinum til SV á um 50m löngum kafla. Garðurinn er annars horfinn.

Aðrar upplýsingar

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 102) segir: „Um tún torf- og grjótgarður í allgóðu standi.“ Túngarðs er líka getið í umfjöllun um Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu (bls. 99) og er þetta túngarðsbrot líklega hluti þess garðs.

Mynd 9. Horft til suðurs yfir túngarð [2064-481] milli Kerlingará og Hjáleigulækjar. Er ofan túns í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu en er í landi Stóru-Breiðuvíkur.

Stóra-Breiðuvík 2064-494

Sérheiti: Börðusteinn

Hlutverk: Fiskasteinn

Tegund: Steinn

Staðhættir

Um 10m NA af NA horni núverandi íbúðarhúss er sléttur steinn. Á norðurhlið hans er klappað ártalið 1874.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 3) segir: „Börðusteinn er á hlaði, frá 1872, ferkantaður, aflangur. Afi þess, sem segir, dró steininn heim úr Bæjarlæk með mannafla.“ Heimildamaður, Halldór

Jónsson segir að steinninn hafi verið notaður til að berja við fisk. Hann er nýlega búinn að flytja steininn þangað sem hann stendur nú.

Mynd 10. Börðusteinn skammt frá NA húshorni.

Mynd 11. Horft til norðurs yfir hænsnakofa [2064-495]

Jónsson segir þetta hafa verið hænsnakofa.

Stóra-Breiðuvík 2064-495

Hlutverk: Hænsnakofi

Tegund: Tóft, uppistandandi kofi

Staðhættir

Um 50m ofan íbúðarhúss og 3m neðan þjóðvegur er uppistandandi kofi í grjóthlaðinni tóft.

Lýsing

Kofinn er um 3x5m að utanmáli og er kofinn byggður í grjóthlaðinni tóft. Hleðslan er um 1,7m á hæð.

Aðrar upplýsingar

Kofinn er hafður með í skránni þar sem hann er byggður í eldri tóft. Halldór

Stóra-Breiðuvík 2064-502

Hlutverk: Hænsnakofi

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 15m upp af NV horni túns er tóft af kofa sem hefur verið hlaðinn að hluta ofan á kletti sem myndar undirstöðu undir austurvegg tóftar.

Lýsing

Mynd 12. Horft til SA yfir tóft hænsnakofa [2064-502] utan túns

Tóftin snýr NNA-SSV og hefur þil vitað til SSV. Veggir eru grjóthlaðnir, 20-50cm á hæð og um 80cm á þykkt.

Aðrar upplýsingar

Heimildamenn segja þarna hafa verið hænsnakofa.

Minjar utan túna (sjá kort 1 aftast í skýrslu)

Stóra-Breiðuvík 2064-490

Hlutverk: Mótaka

Tegund: Niðurgröftur

Staðhættir

Víða má sjá mógrafir á loftmyndum í mýrlendi um 350m norður af núverandi fjárhúsum ofan vegar.

Aðrar upplýsingar

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 102) segir: Mótekja góð á Stóra-Seldal, Leirmýrum o.v. Ekki vannst tími til að ganga svæðið allt og leita mótófta. Hnit var tekið við stóra mógröf fyrir miðju svæði.

Stóra-Breiðuvík 2064-454

Sérheiti: Seldalur

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 2 km ofan (norðan) Stóru-Breiðuvíkurbæjar, um miðja vega í Seldal eru nokkrar fornlegar tóftir, seltóftir og tvenn stæðileg beitarhús. Tóftirnar liggja um 20m vestan við þar sem tvær árkvíslar mætast og verða að Kerlingará.

Lýsing

Nyrðri beitarhúsin eru nokkru stærri, alls 7x21m að utanmáli. Þau snúa nálega N-S og hafa dyr vitað í suður. Sunnan til eru fjárhús með garða, 4x13m að innanmáli. Aftan við er svo hlöðutóft um 4x5m að innanmáli. Innangengt hefur verið á milli fjárhúss og hlöðu. Við NV horn hlöðunnar er áföst kofatóft, 3x4m að utanmáli. Dyr hafa verið á suðurhlið kofans. Annar kofi, er áfastur vestur langhlið húsanna. Hann er 2x3m að innanmáli og hafa dyr vitað í suður. Veggir eru grjóthlaðnir og standa enn nokkuð vel en farið að hrynja úr þeim, þeir eru 0,7-1,7m að hæð og 1m á breidd. Tóftin er vel gróin.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan hálsinn [Seldalsháls] er Seldalur. Miðja vega í dalnum er Sjónarhraunsmelur. Ofan við miðjan dal eru Seltættur.“

Stóra-Breiðuvík 2064-455

Sérheiti: Seldalur

Hlutverk: Óþekkt, kofi, mótóft?

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 2 km ofan (norðan) Stóru-Breiðuvíkurbæjar, 20m vestan við Kerlingará er að finna a.m.k. 3 fornlegar seltóftir og tvenn stæðileg beitarhús. Syðst á svæðinu eru svo tvennar kofatóftir sem eru líklega frá sama tíma og beitarhúsin.

Lýsing

Syðri tóftin er stærri, um 3x4m að utanmáli. Hún snýr nálega N-S og hafa dyr verið nyrst á vesturhlið. Veggir eru um 30-50cm á hæð og um 60cm á breidd. Tóftin er algróin og líkist gróður á henni fremur gróðrinum á beitarhúsunum en seltóftunum.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan hálsinn [Seldalsháls] er Seldalur. Miðja vega í dalnum er Sjónarhraunsmelur. Ofan við miðjan dal eru Seltættur.“ Ekkert er getið um tóftir beitarhúsanna. Notkun er óþekkt en vera kann að kofinn tengist mótekju á svæðinu.

Mynd 13. Yfirlitsmynd af tóftum í Seldal. Tóftir í dekkri lit eru eldri seltóftir.

Stóra-Breiðuvík 2064-456

Sérheiti: Seldalur

Hlutverk: Óþekkt, kofi, mótóft?

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 2 km ofan (norðan) Stóru-Breiðuvíkurbæjar, um miðja vega í Seldal eru nokkrar fornlegar tóftir, seltóftir og tvenn stæðileg beitarhús. Tóftirnar liggja um 20m vestan við þar sem tvær árkvíslar mætast og verða að Kerlingará. Syðst á svæðinu eru svo tvennar kofatóftir sem eru líklega frá sama tíma og beitarhúsin.

Lýsing

Nyrðri kofatóftin er minni og er um 2x3m að utanmáli. Dyr eru á SV hlið. Veggir eru 20-30cm á hæð og 50cm þykkir. Tóftin er mjög jarðsokkin og algróin.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan hálsinn [Seldalsháls] er Seldalur. Miðja vega í dalnum er Sjónarhraunsmelur. Ofan við miðjan dal eru Seltættur.“ Notkun er óþekkt en vera kann að kofinn tengist mótekju á svæðinu.

Mynd 14. Horft til SV yfir nyrðri [2064-458] beitarhúsatóftina í Seldal.

Stóra-Breiðuvík 2064-457

Sérheiti: Seldalur

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 2 km ofan (norðan) Stóru-Breiðuvíkurbæjar, um miðja vega í Seldal eru nokkrar fornlegar tóftir, seltóftir og tvenn stæðileg beitarhús. Tóftirnar liggja um 20m vestan við þar sem tvær árkvíslar mætast og verða að Kerlingará.

Lýsing

Syðri beitarhúsin eru minni 6x18m að utanmáli. Þau liggja NNA-SSV og hafa dyr vitað í SSV. Tóftin er tvískipt, syðri hlutinn er fjárhústóft 4x13m að innanmáli. Garði er fyrir miðju og innangengt af honum inn í hlöðu aftan við sem er 2,5x4m að innanmáli. Veggir eru 0,5-2m á hæð og 1m á þykkt. Veggir eru hæstir í hlöðunni sem er dýpri en húsin. Áföst á SV hlið hússins er kofatóft 3x3m að innanmáli, dyr vita til SSV. Veggir kofans eru óverulegri rétt um 50cm á þykkt.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan hálsinn [Seldalsháls] er Seldalur. Miðja vega í dalnum er Sjónarhraunsmelur. Ofan við miðjan dal eru Seltættur.“

Stóra-Breiðuvík 2064- 458

Sérheiti: Seldalur

Hlutverk: Sel

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 2 km ofan (norðan) Stóru-Breiðuvíkurbæjar, um miðja vega í Seldal eru nokkrar fornlegar tóftir, seltóftir og tvenn stæðileg beitarhús. Tóftirnar liggja um 20m vestan við þar sem tvær árkvísar mætast og verða að Kerlingará. Syðst á svæðinu eru svo tvennar kofatóftir sem eru líklega frá sama tíma og beitarhúsin. Seltóftirnar eru þrjár og liggja neðar og nær ánni en beitarhúsin. Nyrsta tóftin, líklega kvíar, er 10m austan og neðan við beitarhúsatóft [2064-454] frammi á bakka vestan Kerlingará.

Lýsing

Tóftin er jarðsokkin, liggur NNA-SSV og er vaxin lyngi og er fornlegri en beitarhúsatóftirnar tvær. Tóftin er 4x7m að utanmáli, 20-30cm háar og 60cm breiðar. Líklegt er að þetta séu kvíarnar sem tilheyrt hafa selinu sem dalurinn dregur nafn sitt af.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan hálsinn [Seldalsháls] er Seldalur. Miðja vega í dalnum er Sjónarhraunsmelur. Ofan við miðjan dal eru Seltættur.“

Mynd 15. Horft í SV yfir tóftir af seli. Tóftirnar liggja á stalli vestan Kerlingará, austan beitarhúsa. Nær á mynd er tvískipt tóft [2064-459] en fjær ógleggri jarðsokknar tóftir [2064-460]

Stóra-Breiðuvík 2064-459

Sérheiti: Seldalur

Hlutverk: Sel

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 2 km ofan (norðan) Stóru-Breiðuvíkurbæjar, um miðja vega í Seldal eru nokkrar fornlegar tóftir, seltóftir og tvenn stæðileg beitarhús. Tóftirnar liggja um 20m vestan við þar sem tvær árkvísar mætast og verða að Kerlingará. Syðst á svæðinu eru tvennar kofatóftir sem eru líklega frá sama tíma og beitarhúsin. Seltóftirnar eru þrjár og liggja neðar og nær ánni en beitarhúsin. Tvískipt tóft er 10m austan og neðan við beitarhúsatóft [2064-457] frammi á bakka vestan Kerlingará.

Lýsing

Um er að ræða tvískipta jarðsokkna tóft sem liggur austur-vestur. Hún er 4x6m að utanmáli og virðast dyr hafa verið á suður langhlið. Tóftin virðist tvískipt, hún er fornleg, vaxin mosa og lyngi og veggjalög óglögg. Veggir eru 20-30cm háir og um 70cm þykkir.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan hálsinn [Seldalsháls] er Seldalur. Miðja vega í dalnum er Sjónarhraunsmelur. Ofan við miðjan dal eru Seltættur.“ Þarna er líklega um að ræða tóft úr selstöðu þeirri sem dalurinn dregur nafn sitt af.

Stóra-Breiðuvík 2064-460

Sérheiti: Seldalur

Hlutverk: Sel

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 2 km ofan (norðan) Stóru-Breiðuvíkurbæjar, um miðja vega í Seldal eru nokkrar fornlegar tóftir, seltóftir og tvenn stæðileg beitarhús. Tóftirnar liggja um 20m vestan við þar sem tvær árkvísar mætast og verða að Kerlingará. Syðst á svæðinu eru svo tvennar kofatóftir sem eru líklega frá sama tíma og beitarhúsin. Seltóftirnar eru þrjár og liggja neðar og nær ánni en beitarhúsin. Möguleg tóft er 10m austan og neðan við beitarhúsatóft [2064-457] frammi á bakka vestan Kerlingará, 4m suður af tvískiptri seltóft [2064-459].

Lýsing

Þarna mjög gróið þýft svæði. Í því virðist vera veggur um 3,5m að lengd og um 30cm á þykkt. Hann kann að vera hluti af stærri tóft sem er svo hlaupin í þúfur að veggjalög eru ekki lengur greinanleg. Þetta svæði er um 5x7m að stærð.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan hálsinn [Seldalsháls] er Seldalur. Miðja vega í dalnum er Sjónarhraunsmelur. Ofan við miðjan dal eru Seltættur.“

Stóra-Breiðuvík 2064-461

Hlutverk: Smalakofi

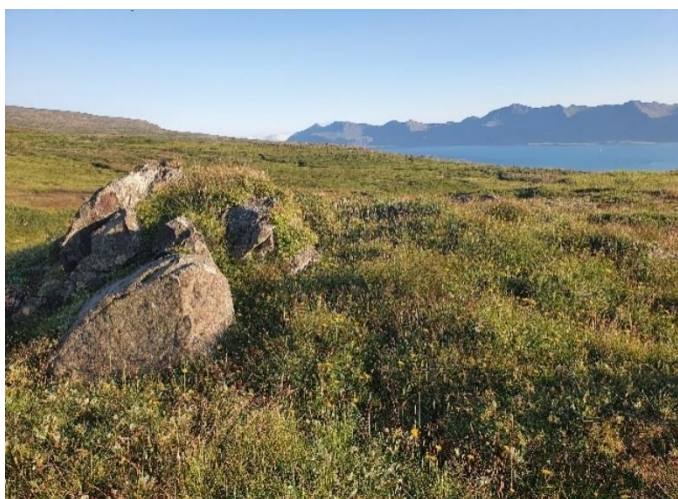
Tegund: Tóft

Staðhættir

Nyrst á svokölluðum Sjónarhraunsmel um 1,8km norður af bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur og 220m suður af beitarhúsunum [2064-454 og 457] eru tóftir af smalakofa.

Lýsing

Kofinn er byggður upp við stóran náttúrustein og er 1,5x3m að utanmáli. Veggir eru grjóthlaðnir 20-40cm á hæð og 50cm á breidd. Dyr vita í NV.

Mynd 16. Tóftir smalakofa [2064-461]. Horft í SA.

Stóra-Breiðuvík 2064-462

Hlutverk: Smalakofi

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 1,7km norður af bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur og um 80m SV af smalakofa [2064-461] eru leifar grjóthlaðinnar tvískiptar tóftar, líklega smalakofa.

Lýsing

Tvískipt grjóthlaðin tóft sem liggur A-V. Að utanmáli er tóftin 5x6m að stærð en sunnan til í henni er hólfið, 1,5x2,5 að innanmáli og vita dyr úr því til suðurs. Vestan þess er minna hólfið 1,5x2m að innanmáli og sjást engar dyr á því. Veggir eru nokkuð farnir að hrynja, 20cm þar sem hæstir og um 50cm á þykkt.

Mynd 17. Horft í norður yfir kofatóft [2064-462], Seldalur fjær.

Stóra-Breiðuvík 2064-491

Hlutverk: Smalakofi

Tegund: Heimild

Staðhættir

Um 2,3km upp af bæ á mel upp af Mjóa-Seldal má sjá glögga smalakofatóft á loftmyndum. Tóftin virðist um 2x2,5m að utanmáli og dyr vita í vestur,

Aðrar upplýsingar

Heimildamaður Heiðberg Hjelm kannaðist við þennan smalakofa. Hnit eru tekin af loftmynd og því kann að skeika nokkrum metrum.

Stóra-Breiðuvík 2064-492

Hlutverk: Óþekkt, sel?, heytóft?

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 1,2 km norður af bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkur er tóft í móa um 10m vestan Bæjarlækjarins þar sem hann rennur um mynni Mjóa-Seldals.

Lýsing

Á loftmynd má sjá tóft sem snýr nálega norður-suður, um 10m á lengd og 4m á breidd að utanmáli. Þegar minjarnar voru skoðaðar 19. apríl 2023 lá ennþá snjór yfir hluta svæðisins. Suðurendi tóftarinnar stóð þó út úr skaflinum. Veggir voru jarðsokknir og farnir að samsama sig umhverfinu. Þeir voru um 40cm þar sem hæstir og um 70cm þykkir. Alls sást 5m langur kafli af vestur langvegg og 7m langur kafli austur langveggjar. Vera kann að dyr séu á tóftinni á suður skammvegg en það verður ekki fullyrt.

Aðrar upplýsingar

Þessi tóft er augljóslega gömul en hlutverk hennar er óþekkt. Lögum og stærð hefði getað bent til að um kvíar væri að ræða en engar aðrar tóftir fundust sem gætu bent til sels, hvorki á loftmynd eða vettvangi. Þó verður það ekki fullyrt þar sem snjór var enn yfir hluta svæðisins. Hvorki Halldór né Heiðberg könnuðust við sel í Mjóa-Seldal, né þekktu þeir til þessarar tóftar.

Mynd 18. Horft til SA yfir mótóft [2064-493].

Stóra-Breiðuvík 2064-493

Hlutverk: Mótóft

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 1km upp af bæ í Stóru-Breiðuvík, neðan við mynni svokallaðs Mjóa-Seldals, er mótóft skammt frá mógröf [2064-475].

Lýsing

Tóftin snýr norður-suður, 3x4m að utanmáli. Veggir eru rétt um 10-30cm á hæð og 40cm á þykkt. Engar dyr eru á tóftinni.

Mynd 19. Horft til norðurs yfir suðurenda tóftar [2064-492].

Horfnar minjar með hnitum

Stóra-Breiðuvík 2064-445

Sérheiti: Þórðarhús/Þórðarhúsatún

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Heimild

Staðhættir

Efst í NV horni túns má sjá hús eða garð á túnakorti.

Aðrar upplýsingar

Hluti túns var kallaður Þórðarhúsatún, nefnt eftir einbúa sem þar bjó. Óvíst hvort þetta eru leifar Þórðarhúsa en heimildamaður Heiðberg Hjelm segir Þórðarhús hafa verið þarna í tún

horninu. Í manntali frá 1703 (e.d. manntal.is) segir að Þórður Andrésson hafi búið í húsi „við Stóru-Breiðuvík.“

Stóra-Breiðuvík 2064-489

Hlutverk: Fjárhús, hlaða

Tegund: Heimild

Aðrar upplýsingar

Á túnakorti frá 1918 má sjá hús eða garð um 170m NA af bæjarstæðinu, ofan þjóðveggar. Halldór Jónsson segir þarna hafa verið fjárhús og hlöðu sem Auðunn Sigfússon, f.v. ábúandi átti. Þarna er nú jarðvegstökusvæði og tóftin horfin.

Mynd 20. Tóft [264-511] við túngarðsvegg.

Stóra-Breiðuvík 2064-511

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Staðhættir

Tóft er áföst sunnan undir gamla túngarðinum [2064-481], 190m ofan við bæjarstæði Breiðuvíkurhjáleigu.

Lýsing

Tóftin er hlaðin upp við túngarðinn en er augljóslega yngri, alvaxin grasi en túngarðurinn lyngi. Hún er 5m að utanmáli frá NNV-SSA en 4m frá NNA-SSV. Dyr eru á tóftinni til SSV.

Veggur er hæstur 70cm og 70cm á þykkt.

Óstaðsettar minjar

Stóra-Breiðuvík 2064-485

Sérheiti: Grundarhústún

Hlutverk: Hús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 2) segir: „Út í túninu heitir neðst Grundarhústún, þar fyrir ofan Þórðarhústún (einsetumaður).“

Lýsing

Mynd 21. Horft til norðurs yfir heimatún Stóru-Breiðuvíkur.

Engar tóftir eru á Grundarhúsatúni.

Stóra-Breiðuvík 2064-513

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Aðrar upplýsingar

Í búskaparannál Sveita og jarða (bls. 102) segir: „Gamalt: Mylla við bæjarlæk.“ Myllan er nú horfin.

Stóra-Breiðuvíkurbjórurhjáleiga

Mynd 22. Horft til NV yfir bæjarstæði Stóru-Breiðuvíkurbjórurhjáleigu. Íbúðarhúsið er byggt 1956 en er að grunni til frá 1915. Húsið stendur á sama stað og bærinn stóð áður. Hægra megin á mynd er steipt fjós en eldra fjós mun hafa staðið á sama stað.

Saga

Jörðin Stóra-Breiðuvíkurbjórurhjáleiga var hjáleiga frá Stóru-Breiðuvík. Landamerki eru um tún um Hjáleigulæk en Ytri-Teigará skilur á milli Stóru-Breiðuvíkurbjórurhjáleigu og Litlu-Breiðuvíkur.⁸ Samkvæmt Sveitum og jörðum⁹ var Stóra-Breiðuvíkurbjórurhjáleiga komin í byggð fyrir 1703 en hennar er ekki getið í manntali sem sjálfstæðrar jarðar fyrr en 1816. Hún hefur líklega verið talin með heimajörðinni í 1703 manntalinu. Hjáleigan var Hólmakirkjueign framan af en síðar bændaeign.

Í landi Stóru-Breiðuvíkurbjórurhjáleigu voru tvær hjáleigur, önnur hét Garðar¹⁰ og var um miðja vegu á milli Teigarár og bæjarins en hin hét Hjáleigueyri (Stóru-Breiðuvíkurbjórurhjáleigueyri) og var við sjó niður undan túni. Fyrst var byggt á Hjáleigueyri 1880 þegar Norðmenn fengu að reisa síldarhús á sjávarreyrinni við Kerlingará. Eftir það bjuggu þar ýmsir og höfðu lífsviðurværi af sjósókn.¹¹ Í jarðatali 1686 er jörðin talin með heimajörðinni en í Jarðatali Johnsens 1847 var jarðardýrleiki Stóru-Breiðuvíkurbjórurhjáleigu fjögur hundruð, kúgildi engin og ábúandi einn.¹² Búskaparskilyrði þóttu ágæt, gott undirlendi, sumarhagar og fjörubeit en sjórinn mikið stundaður meðfram búskap.

⁸ Örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur, bls. 1.

⁹ Sveitir og jarðir, 3. bindi, bls. 98.

¹⁰ Ólafur Olavíus, 2. bindi, bls. 144.

¹¹ Sveitir og jarðir, 3. bindi, bls. 98-99.

¹² Björn Lárússon, 1967, bls. 324; Johnsen, 1847, bls. 375.

Fornleifaskrá

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-474

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Heimild

Staðhættir

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga er fast neðan þjóðvegur út Helgustaðahrepp um 30m austur af Hjáleigulæk og 60m austur af Stóru-Breiðuvík. Býlið er þriðja nyrsta býli Helgustaðahrepps.

Aðrar upplýsingar

Samkvæmt Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 100) segir í Búskaparannál: „Eldri hús: Fjósbaðstofa á 19. öld. Fyrir aldamót byggt tvílyft timburhús í tótt á 3 vegu, 2 herb. uppi og 2 niðri, þak og veggir með tjörupappa. Rífið '15 og nýtt byggt, 4 herb. á tveim hæðum, steipt utan á það um 40.” Núverandi íbúðarhús sem byggt var 1956 sagt vera að stofni til húsið frá 1915. “Í yfirmati fasteigna frá 1916-1918 (bls. 76) segir um bæjarhús: „Jarðarhús: Baðstofa, búr, eldhús, geymsluhús. Hús leiguliða: fjós fyrir 2 nautgr. Hesthús fyrir 2 hesta, 2 hlöður sem taka 100 heyhesta, fjárhús fyrir 80 kindur.”

Heimildamaður, Heiðberg Hjelm er að hluta alinn upp í Breiðuvíkurhjáleigu. Hann segir að byggt hafi verið við íbúðarhúsið frá 1915 til vesturs og austurs.

Minjar á og við Hjáleigueyri (sjá mynd 23)

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-425

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Hleðsla

Staðhættir

Grjóthlaðinn túngarður liggur til NV frá bæjartóftinni á Hjáleigueyri [2064-435] og sést hann á um 110m löngum kafla, með nokkrum bilum. Hann liggur einnig til SA frá tóftinni á um 30m kafla og beygir þar upp með Kerlingaránni og liggur þar á 100m löngum kafla.

Lýsing

Garðurinn er grjóthlaðinn, 30-80cm hár og 80cm breiður. Hann er vel gróinn grasi og mosa.

Aðrar upplýsingar

Líklega er um að ræða hluta túngarðs Stóru-Breiðuvíkur/Breiðuvíkurhjáleigu sem getið er í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) fremur en sérstakan túngarð fyrir Hjáleigueyrina. Túngarður sem liggur ofan við bæ í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu hefur númerið [2064-481] og er talinn með Stóru-Breiðuvík þar sem hann er innan núverandi landamerkja jarðarinnar.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-426

Hlutverk: Sjóhús, naust

Tegund: Tóft

Hættumat: Mikil hætta, þegar skemmt af ágangi sjávar

Staðhættir

Efst í fjöru, nyrst á Hjáleigueyri um 4m suður af þar sem Hjáleigurlækur rennur til sjávar er tóft af sjóhúsi og sambyggðu nausti.

Mynd 23. Horft til NV fyrir suðurhluta minja á Hjáleigueyri.

Lýsing

Tóftin er efst í fjöru og liggur NNV-SSA, 9m að lengd og 5m að breidd. Sjóhúsið er norðan við um 3x3m að innanmáli, hefur skemmst vegna ágangs sjávar. Þil hefur vitað til SV að sjó. Naustið er sunnan við, um 3x5m að stærð, opið að sjó. Sjóhúsið er að hluta til grafið inn í bakkann ofan fjöru en annars eru veggir grjóthlaðnir, 30x70cm á hæð og 80cm breiðir. Nokkuð farnir að hrynja.

Aðrar upplýsingar

Á loftmynd frá 1988 stendur þarna

ennþá bygging. Í búskaparannál Sveita og jarða (3.

bindi, bls. 100) segir: „Útveginum fylgdu sjóhús (fyrir salt og verkaðan fisk) og hjallar, og í S var *bátanaust* gamalt grafið inn í bakka ofan við sjógang.“

Stóra-Breiðuvíkurbúgarðir 2064-427

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Staðhættir

Nyrst á Hjáleigueyri, 15m suður af þar sem Hjáleigulækur rennur til sjávar er tóft að hluta grafin í bakka ofan fjöru.

Lýsing

Tóftin er af kofa, 3x4m að utanmáli. Veggir grjóthlaðnir og nokkuð hrundir en vegghæð er mest um 70cm og veggjaþykkt 50cm. Þil eða dyr hafa vitað í SV.

Stóra-Breiðuvíkurbúgarðir 2064-428

Hlutverk: Sjóhús, grunnur

Mynd 24. Yfirlitsmynd af minjum á Hjáleigueyri.

Mynd 25. Horft til norðurs yfir tvo steinsteypa sjóhúsgrunna nyrst á Hjáleigueyri.

Tegund: Steinsteypa, hleðsla

Staðhættir

Nyrst á Hjáleigueyri eru tveir steyptir grunnar undan sjóhúsum.

Lýsing

Nyrðri grunnurinn er um 3x5 að stærð og liggur nálega NV-SA. Sá grunnur er sléttuð flöt, að hluta inngrafinn í bakkann ofan fjöru. Þó er hleðsla framan við grunninn efst í fjöruborði, líklega til varnar sjávargangi.

Aðrar upplýsingar

Á loftmynd frá 1988 stendur þarna ennþá bygging. Í búskaparannál Sveita og jarða (3. bindi, bls. 100) segir: „Útveginum fylgdu sjóhús (fyrir salt og verkaðan fisk) og hjallar [...]“.

Stóra-Breiðuvíkurbú hjáleiga 2064-429

Hlutverk: Sjóhús, grunnur

Tegund: Steinsteypa, niðurgröftur, hleðsla

Staðhættir

Nyrst á Hjáleigueyri eru tveir steyptir grunnar undan sjóhúsum.

Lýsing

Syðri grunnurinn er um 4x7 að stærð og liggur nálega A-V. Sá grunnur er sléttuð flöt, að hluta grafinn í bakkann ofan fjöru. Þó er hleðsla í bakkanum ofan sjávar. Steinsteypa húsgrunnurinn virðist nokkuð minni um 3x4m að stærð og hefur það hús snúið N-S.

Mynd 26. Horft til suðurs yfir Hjáleigueyri. Vinstra megin á mynd er Kerlingará hægra megin Hjáleigulækur, svo Bæjarlækur.

Aðrar upplýsingar

Á loftmynd frá 1988 stendur þarna ennþá bygging. Í búskaparannál Sveita og jarða (3. bindi, bls. 100) segir: „Útveginum fylgdu sjóhús (fyrir salt og verkaðan fisk) og hjallar [...].

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-430

Sérheiti: Stóra-tóft

Hlutverk: Óþekkt, hjallur?, sjóhús?, síldarhús?

Tegund: Grunnur

Staðhættir

Á Hjáleigueyri um 60m NV af tóft íbúðarhússins [2064-435] á Hjáleigueyri er hlaðin upphækkun, grunnur undan húsi.

Lýsing

Húsið hefur snúið A-V og er grunnurinn um 6m langur og 4m breiður. Suður af grunninum er slétt svæði um 4x10m að stærð.

Aðrar upplýsingar

Í sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir að fyrst hafi verið byggt á Hjáleigueyri 1880 þegar Norðmenn fengu að reisa síldarhús á sjávar eyrinni við Kerlingará. Eftir það bjuggu þar ýmsir og höfðu lífsviðurværi af sjósókn. Vera kann að þarna sé grunnur undan þessu síldarhúsi, en ekkert verður þó fullyrt um það. Heiðberg Hjelm segir tóftina hafa verið kallaða Stóru-tóft en vissi ekki hlutverk hennar.

Stóra-Breiðuvíkurbílgja 2064-431

Hlutverk: Hjallur

Tegund: Hleðsla

Staðhættir

Um 60m norður af bæjartóft [2064-435] á Hjáleigueyri, rétt um 7m innan túngarðs er hleðsla undan litlum kofa eða hjalli. Um er að ræða tvær samsíða grjóthleðslur um 3m hvor, 2m eru á milli hleðslanna. Veggir eru hæstir 40cm og 30cm á breidd.

Aðrar upplýsingar

Í búskaparannál Sveita og jarða (3. bindi, bls. 100) segir: „Útveginum fylgdu sjóhús (fyrir salt og verkaðan fisk) og *hjallar* [...]

Stóra-Breiðuvíkurbílgja 2064-432

Hlutverk: Óþekkt, hjallur?, naust?

Tegund: Niðurgroftur

Staðhættir

20m norður af bæjartóft [2064-435] á Hjáleigueyri er bakki. Efst á honum um 2m ofan við naust [2064-434] er niðurgroftur sem gætu verið leifar af nausti eða hjalli.

Lýsing

Niðurgrofturinn snýr NNA-SSV og er 4x6m að stærð. Sitt hvoru megin hans eru bakkar eða veggir myndaðir úr uppgrafaefninu. Engar eiginlegar grjóthleðslur voru sýnilegar. Þarna gæti verið undirstaða undan hjalli, jafnvel nausti en niðurgrofturinn er þó heldur grunnur.

Aðrar upplýsingar

Í búskaparannál Sveita og jarða (3. bindi, bls. 100) segir: „Útveginum fylgdu sjóhús (fyrir salt og verkaðan fisk) og *hjallar* [...]

Stóra-Breiðuvíkurbílgja 2064-433

Hlutverk: Hlaða

Tegund: Niðurgroftur, hleðsla

Staðhættir/lýsing

20m norður af bæjartóft [2064-435] á Hjáleigueyri er bakki. Inn í hann er grafin um 4x6m stór geil sem er hlaðin að innan með grjóti. Framan við niðurgroftinn er hlaðin upphækkun um 2x3m að stærð. Niðurgrofturinn er um 2,5m þar sem hann er dýpstur en mjög er hrúð úr honum.

Aðrar upplýsingar

Í undirmati fasteigna 1916-18 segir að á Hjáleigueyri hafi verið hlaða, fjós og fiskiskúr, byggð úr timbri. Heimildamaður, Heiðberg Hjelm segir þennan niðurgroft hafa verið hlöðuna sem þarna er getið. Húsið hefur þá að hluta til verið grafið inn í brekkuna.

Stóra-Breiðuvíkurbílgja 2064-434

Hlutverk: Sjóhús, naust

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 30m norður af tóft íbúðarhússins [2064-435] á Hjáleigueyri og 5m ofan fjöruborðs er tvískipt grjóthlaðin tóft af sjóhúsi og nausti eða hjalli.

Lýsing

Túngarðurinn [2064-425] liggur upp að SA horni tóftarinnar en 2m bil er frá norðurvegg tóftar að túngarðinum að norðan. Tóftin snýr VSV-ASA og er 8m að lengd og 5m að breidd. Veggir eru hæstir um 1m og 1m að þykkt en hleðslur eru mjög hrundar. Tóftin hefur að hluta verið grafinn inn í bakka ofan sjávar. Syðri hluti tóftar er um 2x4m að innanmáli skipt með vegg en útgangur hefur vitað til sjávar, til SV. Norðan við er svo hús, 2x4m að innanmáli, líklega naust.

Aðrar upplýsingar

Í búskaparannál Sveita og jarða (3. bindi, bls. 100) segir: „Útveginum fylgdu sjóhús (fyrir salt og verkaðan fisk) og hjallar, og í S var bátanaust gamalt grafið inn í bakka ofan við sjógang.“ Í fasteignamati frá 1916-18 (bls. 161) er nefndur fiskiskúr í eigu Hjáleigueyrarbónda. Ekki er víst hvort tóftin hefur tilheyrt heimabýlinu eða Hjáleigueyri.

Stóra-Breiðuvíkurbústaðir 2064-435

Sérheiti: Hjáleigueyri, Stóru-Breiðuvíkurbústaðir

Hlutverk: húbýli, fjós?

Tegund: Heimild

Staðhættir

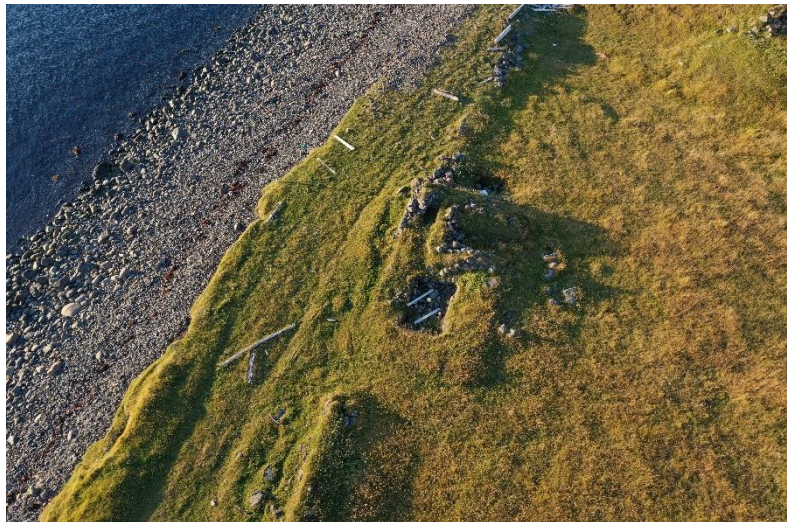
Tóft íbúðarhússins er sýnd á túnakorti Stóru-Breiðuvíkur. Hún er á svokallaðri Hjáleigueyri neðan túns, 300m neðan, SV, bæjarins, 10m ofan fjöruborðs og 50m vestan Kerlingarár.

Lýsing

Tóftin er grjóthlaðin og tvískipt. Hún liggur NNV-SSA, um 9m á lengd og 5m á breidd. Veggir eru 30-80cm háir og veggir um 90cm breiðir. SA hluti tóftarinnar er hlaðinn niðurgraffinn kjallari undan timburbyggingu. Kjallarinn er rétt um 2x2m að innanmáli. Dýpt hans er um 80cm en var kannski dýpri þar sem nokkuð er hrunið ofan í hann. SV grunnsins er svo veggur undan timburhúsi sem hefur verið 2x4m að stærð og hefur þil vitað í NNA. Vera kann að þarna sé fjósið sem getið er í fasteignamati 1916-18. Smærri tóft virðist svo síðar hafa verið hlaðin inni í henni, tilgangur óljós. Túngarður liggur frá húsinu til NV og SA.

Aðrar upplýsingar

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir: „Afbýli hafa tvö verið í landi S. Olavius getur Garða. Býlið var miðja vegu milli Ytri Teigarár og heimabæjar [...] Hitt býlið kallaðist *Hjáleigueyri* og var við sjó niður undan túni. Það var til seint á 19. öld, sennilega um eða upp úr 1880 með þeim hætti, að Norðmenn fengu að reisa síldarhús á sjávareyrinni við Kerlingará. Eftir þeirra vist

Mynd 27. Leifar íveruhússins [2064-435] á Hjáleigueyri.

fékk þar inni Magnús Magnússon og fékk eyrina til ræktunar og hagabeit fyrir eina kú. Síðan bjuggu þar hver eftir annan, Árni Friðriksson, Marteinn Magnússon [...] og síðastur Einar Jónasson fram undir 1920. Ábúendur sáu sér aðallega farborða með sjósókn nema Einar, sem

var heilsuveill. Hann var hinsvegar lærður klæðskeri, saumaði fót og tók stúlkur í saumanám.“ Býlið lagðist af um 1920.

Í fasteignamati 1916-18 (bls. 161) segir um Stóru-Breiðuvíkurhjáleigeyri:

[...]

2 a. „Íbúðarhús 5,6x5x3,1,5 ris 2,5m að stærð, bygt árið 1900 úr tré með járnþaki og pappa á veggjum. Kjallari er undir húsinu 1,88x1,88x1,44m [...]

2. b. Hlaða, fjós og fiskiskúr, bygt úr timbri með járnþaki.

3. Lóðin er nálega 64 [-] að stærð, notuð til garðræktar og grasræktar, uppsáturs og fiskverkunar, girt með torfi og grjóti. Matjurtagarðurinn er 94m² [...].”

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-436

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Niðurgröftur

Staðhættir

Fast norðan við íbúðarhúsið á Hjáleigeyri er ferkantaður niðurgröftur.

Lýsing

Gryfjan er 2ja metra löng og 1m á breidd, grjóthlaðin að innan. Hún er um 40cm djúp. Hlutverk er óþekkt.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-437

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 300m neðan bæjar, um 5m vestan Kerlingarár og 30m SA af bæjartóftinni [2064-435] á Hjáleigeyri er grjóthlaðin tóft.

Lýsing

Tóftin snýr NNA-SSV og er áföst túngarðinum sem liggur að SV og NV horni hennar.

Inngangur er til SV og hefur

inngangur í tóftina verið utan við afmarkað túnið. Tóftin er 4x7m að utanmáli og veggir 0,3-1,5m háir og 1m á breidd.

Aðrar upplýsingar

Í fasteignamati frá 1916-18 (bls. 161) eru nefnd hlaða, fjós og fiskiskúr í eigu Hjáleigeyrabónda. Tóftin gæti verið af einhverju þessara húsa.

Mynd 28. Tóft af útihúsi við túngarð, syðst í túni á Hjáleigeyri.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-438

Hlutverk: Óþekkt, kofi

Tegund: Tóft

Staðhættir

Á bakka 30m ofan og norðan við tóft íbúðarhússins [2064-435] á Hjáleigeyri er kofatóft.

Lýsing

Kofinn er 3x5m að utanmáli, veggir óverulegir um 10cm háir og rétt um 30cm breiðir. Kofinn snýr nálega A-V og dyr hafa verið á suður hlið.

Aðrar upplýsingar

Óvíst hvort tóftin hefur tengst útgerð eða búskap á Hjáleigueyri.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-439

Hlutverk: Óþekkt, kofi

Tegund: Tóft

Staðhættir

Ofan Hjáleigueyri um 20m ofan við þar sem túngarðurinn endar austan eyrarinnar er tóft af kofa.

Lýsing

Um er að ræða ferkantaða tóft um 40cm háa, 4,5x2m að stærð.

Aðrar upplýsingar

Gæti verið undan smá kofa en veggir mjög hrundir.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-464

Hlutverk: Matjurtagarður, rétt?

Tegund: Hleðsla

Staðhættir

Matjurtagarður er hlaðinn við austur túngarðsvegginn á Hjáleigueyri, um 7m vestur af Kerlingará.

Lýsing

Matjurtagarðurinn er 10m á breidd og 25m á lengd, túngarðurinn myndar austurvegg. Hleðslan er nokkuð hrúnn en er hæst um 80cm og 80cm á breidd.

Aðrar upplýsingar

Þessi matjurtagarður er sýndur á túnakorti Stóru-Breiðuvíkur. Gæti líka verið rétt þar sem ekki er gerður greinarmunur á matjurtagörðum og örðum byggingum á túnakorti en þær eru merktar sem garðar.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-83

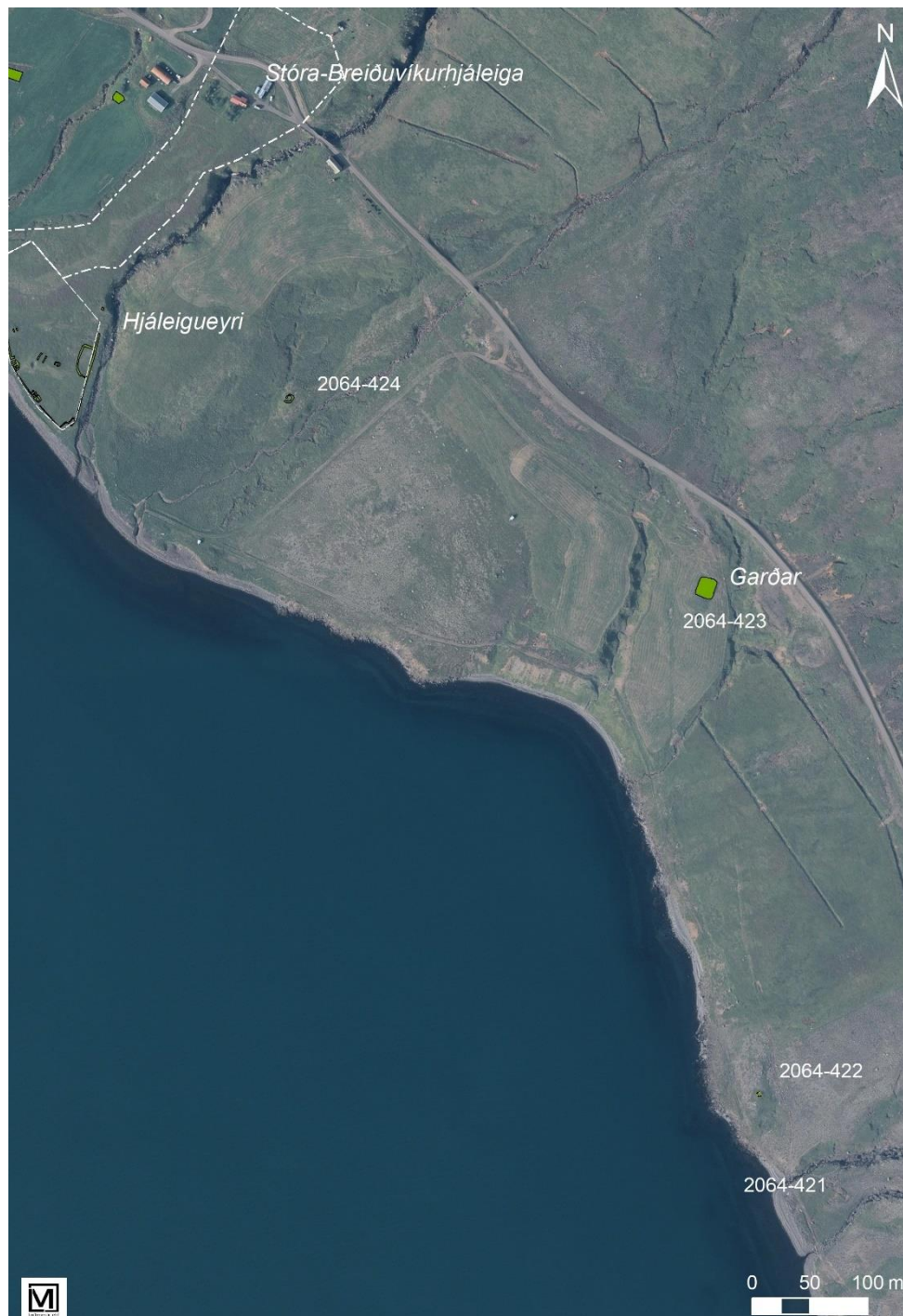
Hlutverk: Bílvegur

Tegund: Leið

Staðhættir og lýsing

Neðst á Hjáleigueyri, fast neðan túngarðs [2064-483] liggur gamli bílvegurinn út Helgustaðahrepp. Þennan veg má sjá eftir ströndinni frá Útvík og út að Litlu-Breiðuvík. Vegurinn er frá fyrri hluta 20. aldar.

Minjar utan túna

Mynd 29. Mynd sem sýnir minjar sunnan túns í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-421

Hlutverk: Brú

Tegund: Hleðsla

Staðhættir

Um 18m ofan við ármynni Innri-Teigarár eru hleðsluleifar undan brúarstöplum.

Lýsing

Hleðslan er um 4m löng og 1,7m á hæð á vesturbakkanum.

Aðrar upplýsingar

Óvíst hversu gamalt en brúin er á gamla bílveginum sem lá út Helgustaðahrepp.

Mynd 30. Hleðsla undan Brúarstöpli [2064-421] á Innri-Teigará.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-422

Hlutverk: Óþekkt, heytóft

Tegund: Tóft

Staðhættir

Kofatóft er kílómetra inn og SA af bænum, í móa sunnan túnskika um 80m norðan við árósa Innri-Teigarár.

Lýsing

Tóftin liggur nálæga NNV-SSA og veggir eru óverulegir, um 10cm á hæð og 30cm á þykkt. Engar dyr eru sýnilegar á mannvirkinu.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-423

Sérheiti: Garðar

Hlutverk: Beitarhús, híbýli

Tegund: Heimild

Staðhættir

Um 580m SA af bæ í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu, 50m neðan þjóðvegur er 15x17m stórt ferkantað sléttað svæði í túni.

Aðrar upplýsingar

Heiðberg Hjelm segir þetta hafa verið aðalfjárhúsin í Breiðuvíkurhjáleigu. Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 5) segir: „Frá Króklæk að Innri-Teigaá. Þar eru beitarhús niður við sjó og heita Garðar.” Heimildamaður,

Sigfús Andrússon, sagði að beitarhúsin hafa staðið þar sem ætlað bæjarstæði fornbylisins Garða hafi verið. Ekki verður sagt að þau hafi verið við sjó þar sem þau eru 130m upp frá fjörunni. Beitarhúsin sjást á loftmynd frá 1988 en nú hefur verið sléttað úr þeim.

Mynd 31. Heytóft [2064-], horft í vestur.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-424

Hlutverk: Íshús?

Tegund: Tóft

Staðhættir

Mynd 32. Horft til NV yfir tún á Görðum, heimatún Breiðuvíkurbæjar.

Um 260m suður af Stóru-Breiðuvíkurbænum er tóft austan svokallaðs Króklæksgils, 20m vestan Krókslækjar.

Lýsing

Tóftin er niðurgrafin með þykkum veggjum, um 5x8m að utanmáli. Hún er um 2m djúp og veggir umhverfis allt að 1,5m að þykkt. Dyr hafa vitað til vesturs niður í gilið.

Aðrar upplýsingar

Tóftin er niðurgrafin og veggjadigur og líkist helst tóft íshúss. Heimildamaður, Heiðberg Hjelm kannaðist ekki við þessa tóft né þekkti hlutverk hennar.

Mynd 33. Tóft íshúss [2064-424] á lækjarbakka

Minjar í Sellöndum

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-449

Hlutverk: Sel, kvíar?

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 1,2km NV af Stóru-Breiðuvík og um 250m austur af innri Teigará og þjóðveginum yfir í Vöðlavík eru tóftir af fornu seli. Jarðsokkin fornleg tóft liggur 2m norðan smálækjar sem rennur um mýrina og um 6m SV af seltóft [2064-450].

Lýsing

Tóftin er aflöng, liggur NA-SV, 11m löng og 4m breið að utarmáli. Hún er nær algróin lyngi og mjög fallin saman við umhverfið. Veggir eru hæstir um 30cm og 1m á breidd. Tóftin gæti verið af kvíum en hún virðist þó geta verið tvíjafnvel þrískipt.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 5) segir: „Milli Teigaráa heita Neðri-Djúpubotnar [...] þá Háuhlíðarbrún. Inn af henni heitir Gunnumýri. Þar fyrir ofan heita Sellönd með tóttarbrotum.“ Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir: „Í Sellöndum um fjórðunghæð í fjalli eru rústir, er gætu verið af seli.“

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-450

Hlutverk: Sel

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 1,2km NV af Stóru-Breiðuvík og um 250m austur af innri Teigará og þjóðveginum yfir í Vöðlavík eru tóftir af fornu seli. Jarðsokkin fornleg tóft liggur í mýri um 3m SA af mögulegri heytóft [2064-451].

Lýsing

Tóftin er um 5x6m að utarmáli og a.m.k. tvískipt. Syðra hólfið er 2x3m að innanmáli og hafa dyr mögulega vitaði í NA. Veggir eru hæsti 30cm og veggjapýkkt 1m. Nyrðra hólfið er óglögg 1,5x2m að innanmáli og mögulegar dyr til SV. Veggir eru þó mjög jarðsokknir og óglöggir.

Aðrar upplýsingar

Mynd 34. Yfirlitsmynd af seltóftum í Sellöndum. Tóftin með ljósgrænni lit gæti verið yngri en það er þó óvíst.

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 5) segir: „Milli Teigaráa heita Neðri-Djúpubotnar [...] þá Háuhlíðarbrún. Inn af henni heitir Gunnumýri. Þar fyrir ofan heita Sellönd með tóttarbotum.“ Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir: „Í Sellöndum um fjórðunghæð í fjalli eru rústir, er gætu verið af seli.“

Mynd 35. Horf til SV yfir fornt sel í Sellöndum.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-451

Hlutverk: Sel, heytóft?

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 1,2km NV af Stóru-Breiðuvík og um 250m austur af innri Teigará og þjóðveginum yfir í Vöðlavík eru tóftir af fornu seli. Alls eru þarna fimm fornlegar tóftir en ein þeirra gæti verið yngri eða nýtt sem heytóft eða mótóft eftir að selstöðu var hætt.

Lýsing

Vestasta tóftin á svæðinu er unglegrri en aðrar tóftir þar. Hún er 5x6m að utanmáli, veggir eru óverulegir um 20-30cm á hæð og rétt um 30cm á breidd. Engar dyr voru sýnilegar á henni.

Aðrar upplýsingar

Heimildamaður, Sigfús Andrússon, benti skrásetjurum á hvar selið væri að finna. Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 5) segir: „Milli Teigaráa heita Neðri-Djúpubotnar [...] þá Háuhlíðarbrún. Inn af henni heitir Gunnumýri. Þar fyrir ofan heita Sellönd með tóttarbotum.“ Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir: „Í Sellöndum um fjórðunghæð í fjalli eru rústir, er gætu verið af seli.“

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-452

Hlutverk: Óþekkt, sel

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 15 beint austur af mögulegri kvíatóft [264-449] er þúst mögulega leifar lítils kofa,

Lýsing

Tóftin er um 2x3m að utanmáli alvaxin lyngi. Hún er jarðsokkin og veggir eru um 20cm á hæð og 60cm á breidd. Dyr virðast hafa vitað í vestur.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 5) segir: „Milli Teigaráa heita Neðri-Djúpubotnar [...] þá Háuhlíðarbrún. Inn af henni heitir Gunnumýri. Þar fyrir ofan heita Sellönd með tóttarbotum.“

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir: „Í Sellöndum um fjórðunghæð í fjalli eru rústir, er gætu verið af seli.“

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-453

Hlutverk: Óþekkt, sel

Tegund: Tóft

Staðhættir

Um 6m beint austur af mögulegri kvíatóft [2064-449] er tóft af litlum kofa.

Lýsing

Tóftin er um 3x3m að utanmáli alvaxin lyngi. Hún er nokkuð jarðsokkin og ekki hægt að greina dyr. Veggir eru um 20cm á hæð og 60cm á breidd.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 5) segir: „Milli Teigaráa heita Neðri-Djúpubotnar [...] þá Háuhlíðarbrún. Inn af henni heitir Gunnumýri. Þar fyrir ofan heita Sellönd með tóttarbotum.“

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir: Í Sellöndum um fjórðunghæð í fjalli eru rústir, er gætu verið af seli.“

Horfnað minjar með hnitum

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-512

Hlutverk: Fjárhús

Tegund: Heimild

Staðhættir

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: Fyrir utan Kerlingará heitir Króklækur. Milli ár og lækjar heitir Krókslæksgil neðst upp af Hjáleigueyri. Þá heitir Barð, tún, þá Litli-Hjalli; þar er fjárhús og túnblettur.”

Mynd 36. Hlaðan hægra megin á mynd er á sama stað og fjárhúsin [2064-445] á Litla-Hjalla stóðu.

Aðrar upplýsingar

Heimildamenn segja fjárhús og hlöðu á Litla-Hjalla hafa verið á sama stað og hlaða stendur neðan vegar skammt utan við brúna á Kerlingará.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-485

Hlutverk: Matjurtagarður?

Tegund: Heimild

Aðrar upplýsingar

Á túnakorti er sýndur matjurtagarður framan (sunnan) við bæinn [2064-474]. Þarna er núna skruðgarður. Hnit eru tekin af upprétu túnakorti og kann að skeika einhverjum metrum.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-486

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Heimild

Aðrar upplýsingar

Á túnakorti frá 1918 er sýnd bygging eða garður á mörkum túns á Hjáleigueyri. Þarna hefur verið sléttað og engar leifar mannvirkisins sjást. Hnit eru tekin af hnitsettu túnakorti og kann að skeika einhverjum metrum.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-487

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Heimild

Aðrar upplýsingar

Á túnakorti frá 1918 er sýnd bygging eða garður fast austan bæjarhúsanna [2064-474]. Þarna hefur verið sléttað og engar leifar mannvirkisins sjást. Hnit eru tekin af hnitsettu túnakorti og kann að skeika einhverjum metrum.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-488

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Aðrar upplýsingar

Á túnakorti frá 1918 er sýnd bygging eða matjurtagarður fast norðan túns á Hjáleigueyri. Þarna hefur verið sléttað og engar leifar mannvirkisins sjást. Hnit eru tekin af hnitsettu túnakorti og kann að skeika einhverjum metrum.

Óstaðsettar minjar**Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-504**

Sérheiti: Lambhústún

Hlutverk: Fjárhús

Staðhættir

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Fyrir ofan bæ í Hjáleigu heitir Lambhústún og Ærhústún.”

Aðrar upplýsingar

Engin ummerki fjárhúss fundust við skráningu 2021. Heimildamenn þeir Halldór Jóhannsson og Heiðberg Hjelm könnuðust hvorugir við þessi örnefni eða tóftirnar.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-505

Sérheiti: Ærhústún

Hlutverk: Fjárhús

Tegund: Heimild

Staðhættir

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir að Ærhústún sé fyrir ofan bæ í Hjáleigu.

Aðrar upplýsingar

Engar tóftir fundust í túni ofan við bæ í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu. Heimildamenn þeir Halldór Jóhannsson og Heiðberg Hjelm könnuðust hvorugir við þessi örnefni eða tóftirnar.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-506

Hlutverk: Mótekja

Tegund: Heimild

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum (3. bindi, bls. 99) segir: „Mótekja var í Djúpubotnum milli Teigaránna.“

Aðrar upplýsingar

Engar mógrafir voru skráðar á vettvangi 2021 og engar mógrafir voru glöggar á loftmyndum.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-507

Hlutverk: Kolagrafir

Tegund: Heimild

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum (3. Bindi, bls. 99) segir að kolagrafir hafi verið neðst við sjó á svæðinu milli Innri- og Ytri-Teigaráa.

Aðrar upplýsingar

Engar kolagrafir fundust við vettvangsskráningu 2021.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-508

Sérheiti: Kvíabólsvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Staðhættir

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Vað á ánni [Kerlingará] rétt ofan við bæ heitir *Kvíabólsvað*.”

Lýsing

Óvíst er hvar vaðið var nákvæmlega og því var ekki tekinn hnitpunktur.

Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-509**Sérheiti:** Víkurvað**Hlutverk:** Vað, vegur**Tegund:** Heimild**Staðhættir**

Í örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur (bls. 4) segir: „Vað á ánni [Kerlingará] rétt ofan við bæ heitir Kvíabólsvað. Nokkru ofar er *Víkurvað*; þar var gamli vegurinn til Vöðlavíkur.”

Lýsing**Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga 2064-510****Hlutverk:** Rétt**Tegund:** Heimild**Aðrar upplýsingar**

Heiðberg Hjelm segir að grjótrétt hafi verið neðan við þar sem beitarhúsin Garðar voru, í túni neðan vegar um 600 SV frá bænum. Réttin hvarf þegar tún voru sléttuð og sést ekki lengur. Nákvæm staðsetning er ekki þekkt.

Samantekt

Alls voru 77 minjar skráðar í löndum jarðanna Stóru-Breiðuvíkur og Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu. Þar af voru 58 minjar staðsettar á vettvangi eða 75%.

Í þeim tilfellum sem minjar fundust ekki við vettvangsskoðun þær einungis skráðar upp úr heimildum. Þar sem hægt er að áætla legu minja eftir túnakorti eða frásögn heimildamanns eru þær hnitsettar en horfnar minjar eru annars ekki hnitsettar eða staðsettar á korti.

Tafla 1. Fjöldi minja á jörðunum tveimur.

Jörð	Úr heimildum án hnit	Úr heimildum með hnitum	Minjar skráðar á vettvangi	Samtals
Stóra-Breiðuvík	2	4	32	38
Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga	7	6	26	39
Samtals	9	10	58	77

Minjar í Stóru-Breiðuvík

Land jarðarinnar Breiðuvíkur náði fyrrum frá Ytri-Teigará í austri og inn að Hrafná í vestri. Þrjú býli eru nú við víkina, frumbýlið Stóra-Breiðuvík og hjáleigurnar Breiðuvíkurhjáleiga (Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga) og Stekkur (Breiðuvíkurstekkur, Útstekkur). Í öndverðu var jörðin Litla-Breiðuvík einnig hluti Breiðuvíkur en varð snemma sjálfstæð jörð. Í jarðamati frá 1686 er Stóra-Breiðuvík, óskipt, metin á 26 hundruð en í jarðatali Johnsens frá 1847 var jarðardýrleiki metinn átta hundruð með fjórum hundruðum í sitt hvorri hjáleigunni.¹³ Vegna uppskiptingar jarðarinnar gefur fjöldi minja á heimajörðinni ekki raunsanna mynd af þeim minjum sem tilheyrðu jörðinni óskiptri.

Minjarnar sem skráðar voru, voru að mestu hefðbundnar landbúnaðar- og sjóminjar frá 19. öld og fyrri hluta 20. aldar. Í heimatúni umhverfis bæinn eru engar minjar sýnilegar aðrar en matjurtagarður sem sýndur er á túnakorti frá 1918 (sjá kort 2 aftast í skýrslu). Útihús hafa verið jöfnuð í tún og mylla sem var við bæjarlækinn er horfin. Í túni ofan vegar má hinsvegar finna leifar matjurtagarðs [2064-471] og tóftir kartöflugeymslu [2064-470], hesthúss [2064-440] og fjárhúss [2064-444]. Ofan núverandi fjárhúss eru svo leifar fjárhúss og hlöðu [2064-442] sem voru í notkun fram yfir 1970 en hafa nú verið jöfnuð að hluta. Ofan og utan túna eru mógrafir [2064-475 og 490] og mótóft [2064-461] og uppi við mynni Mjóa-Seldals er fornleg tóft [2064-492], hlutverk hennar er óþekkt. Nafnið Mjóí-Seldalur gæti bent til að þar hafi verið sel en það verður ekki fullyrt þar sem fleiri tóftir fundust þar ekki. Í Seldal er skemmtilega minjaheild, fornlegar seltóftir og leifar tveggja stæðilegra beitarhúsa auk mókofa (sjá mynd 12 í skýrslu). Seltóftir í Seldal og tóftin við Mjóa-Seldal eru elstu tóftirnar sem skráðar voru. Upp af Mjóa-Seldal og í Seldal eru svo leifar þriggja smalakofa [2064- 461, 462 og 491]. Niðri við ströndina eru tóftir af sjóhúsi og nausti [2064-446] auk hænsnakofa [2064-447]. Innan túns eru einnig leifar hænsnakofa [2064-495] og matjurtagarðs [2064-480] sem voru í notkun á 20. öld. Gamall túngarður liggur milli Hjáleigulækjar og Kerlingarár ofan við Stóru-Breiðu-

¹³ Ólafur Lárusson, bls. 324; Johnsen jarðatal, bls. 374.

víkurhjáleigu en hann telst í landi Stóru-Breiðuvíkur. Norðan túns eru svo leifar 20. aldar matjurtagarðs [2064-448] og tóftir hænsnakofa [2064-502].

Minjar í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu

Jörðin Stóra-Breiðuvíkurhjáleiga er hjáleiga frá Stóru-Breiðuvík, komin í byggð fyrir 1703 en ekki getið í jarðatali sem sjálfstæðrar jarðar fyrr en 1816. Í jarðatali 1686 er jörðin talin með heimajörðinni en í Jarðatali Johnsens 1847 var jarðardýrleiki Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu fjögur hundruð.¹⁴ Í landi Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu voru tvær hjáleigur, önnur hét Garðar¹⁵ og er nú horfin en hin hét Hjáleigueyri (Stóru-Breiðuvíkurhjáleigueyri) og var við sjó niður undan túni. Fyrst var byggt á Hjáleigueyri 1880 þegar Norðmenn fengu að reisa þar síldarhús. Þar var svo einnig hjáleiga og höfðu leiguliðar lífsviðurværi af sjósókn.¹⁶

Minjum í Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu svipar til minja á öðrum býlum við sjávarsíðuna, að mestu hefðbundnar landbúnaðar- og sjóminjar frá 19. öld og fyrri hluta 20. aldar. Engar minjar eru sýnilegar í heimatúni og flestar minjar utan túns hafa verið jafnaðar, m.a. beitarhús og fornbyli á Görðum [2064-423], og fjárhús í túni ofan vegar [2064-504 og 505]. Fjárhús [2064-512] á Litla-Hjalla eru horfin undir yngra mannvirki. Nokkuð er af minjum hinsvegar á Hjáleigueyri neðan túns, tóftir lítils bæjar, útihús og leifar sjóhúsa og annarra útgerðarminja. Hjáleigueyrin er afgirt að hluta með túngarði og eru minjar þar heillegar og mynda skemmtilega minjaheild (sjá mynd 23 í skýrslu). Skammt ofan og utan er svo heilleg tóft íshúss [2064-424]. Elstu minjar sem skráðar voru, voru leifar forns sels uppi í svokölluðum Sellöndum milli Teigaránna yst í landi jarðarinnar (sjá mynd 33 í skýrslu). Sel þetta kann að hafa tilheyrt heimajörðinni í upphafi. Leifar af kofa og hlaðinni brú eru syðst í landi jarðarinnar. Leifar af hlöðnum brúarstöpli [2064-421] og kofa [2064-422] eru syðst í landi jarðarinnar og gamli þjóðvegurinn [2064-421] um sveitina liggur meðfram ströndinni í gegn um jarðir Stóru-Breiðuvíkur og Breiðuvíkurhjáleigu.

Hættumat

Tafla 2. Yfirlit yfir hættumat minja.¹⁷

Jörð	Engin hætta	Hætta	Mikil hætta	Samtals
Stóra-Breiðuvík	31	4	1	36
Breiðuvíkurhjáleiga	20	7	4	31
Samtals	51	11	5	67

Við fornleifaskráningu er metið hvort minjar séu í hættu af völdum umhverfisaðstæðna eða framkvæmda. Takmörkuð hætta er af framkvæmdum á jörðunum tveimur. Ekki er búið á Breiðuvíkurhjáleigu en búskapur er þó enn í Stóru-Breiðuvík. Verði einhverjar breytingar á því hvernig jarðirnar eru nytjaðar þarf að endurmeta hættuna. Allar minjar sem fundust á vettvangi fá hættumat en minjar sem ekki fundust eru ekki metnar. Minjar sem eru horfnar en hnit eru

¹⁴ Björn Lárusson, 1967, bls. 324; Johnsen, 1847, bls. 375.

¹⁵ Ólafur Olavius, 2. bindi, bls. 144.

¹⁶ Sveitir og jarðir, 3. bindi, bls. 98-99.

¹⁷ Hætta er metin eftir stöðlum Minjastofnunar Íslands sem finna má á www.minjastofnun.is

þekkt fá hættumat þar sem að einhverjar leifar kunna að leynast undir yfirborði þó svo að minjarnar sjáist ekki lengur. Bæjarstæði býla eru metin í hættu þrátt fyrir að engar minjar sjáist á yfirborði og engar sérstakar framkvæmdir séu fyrirhugaðar. Þar hafa bæir gjarnan staðið um aldir og því oft miklar mannvistaleifar í jörðu.

Fimm minjar, eða 7% voru metnar í mikilli hættu. Minjar í einhverri hættu voru alls 11 eða 16% allra minja. Bróðurparturinn, 76%, telst hinsvegar ekki í fyrirsjáanlegri hættu. Allar minjar nema ein sem metnar voru í hættu eða mikilli hættu teljast svo vegna nálægðar við sjó. Þó eru túngarður [2064-481] og tóft [2064-511] við hann í landi Stóru-Breiðuvíkur [2064-481] metin í hættu þar sem trjám hefur verið plantað í og við minjarnar.

Lokaorð

Minjarnar í Stóru-Breiðuvík og Stóru-Breiðuvíkurhjáleigu eru mikilvægur minnisvarði um austfirskar strandbyggðir, samspil búskapar og sjávarnytja sem varði allt frá landnámsöld og fram á miðja 20. öldina. Minjarnar og umhverfið bera vitni um hvernig menn stunduðu búskap og sjósókn, oft við erfiðar aðstæður og óblítt veðurfar. Þekkingin á sögu sjávarbyggðanna og nýtingu manna á landi og sjó er nú óðum að hverfa. Víða eru minjar að hverfa vegna landbreytinga ýmiskonar og aukins gróðurs og trjáræktar. Það er því forgangsatriði að skrásetja minjar og safna eins miklum heimildum um þær og kostur er.

Einhverjar minjanna sem skráðar voru falla ekki enn undir 100 ára reglu laga um menningarminjar en þær eru hafðar með í skránni þar sem þær eru mikilvægur hluti þeirrar minjaheildar sem svæðið hefur að geyma. Þó eru uppistandandi byggingar ekki taldar með í skránni.

Samkvæmt lögum um menningarminjar (nr. 80, 2012) er óheimilt með öllu að hrófla við fornleifum án leyfis Minjastofnunar Íslands. Mikilvægt er að minjar séu skildar eftir í sama ástandi og komið var að þeim. Minjar geta leynst neðanjarðar þótt þær sjáist ekki á yfirborði. Komi minjar óvænt upp við framkvæmdir ber þegar í stað að stöðva þær og tilkynna fundinn til Minjastofnunar Íslands.

Heimildaskrá

Prentaðar heimildir:

Ásmundur Helgason (1949). *Á sjó og landi*. Ísafoldarprentsmiðja.

Íslenskt fornbréfasafn XII. 1200-1554. Hið íslenska bókmenntfélag, 1923-1931.

J. Johnsen (1847). *Jarðatal á Íslandi*. S. Trier.

Ólafur Lárusson (1967). *The old Icelandic Land Registers*. Lund University.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi 3. bindi. (1976). Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrár:

Örnefnaskrá Stóru-Breiðuvíkur skráð af Stefáni Einarssyni eftir Andrésí Sigfússyni. Örnefnastofnun Íslands.

Netsíður:

Lög um menningarminjar á vef alþingis. Skoðað 13.05.2023

<https://www.althingi.is/lagas/nuna/2012080.html>

Manntöl á vef Þjóðskjalasafns. Skoðað 26.03.2023

www.manntal.is

Yfirmat fasteigna 1918 á vef Landsbókasafns. Skoðað 26.06.2023

<https://icdb.landsbokasafn.is/document/ICDB/Jar%C3%B0amat;%20Su%C3%B0ur-M%C3%BAlas%C3%BDsla/>

Fylgiskjöl

Hnitaskrá

Stóra-Breiðuvík										
Númer	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur frá	Aldur til	Ástand	Hættumat	Hættuorsök	Austun	Norðun
2064-440		hesthús	tóft	1900	1950	vel greinanleg	engin hætta		743849	512324
2064-441		óþekkt	þúst	1800	1900	greinanleg	engin hætta		743914	512460
2064-442		fjárhús, hlaða	tóft	1920	1974	vel greinanleg	engin hætta		743890	512515
2064-443		túngarður	hleðsla	1500	1900	vel greinanleg	engin hætta		743938	512374
2064-444		fjárhús	tóft	1800	1900	greinanleg	engin hætta	landbrot	743905	512245
2064-445	Þórðarhúsatún/Þórðarhús	fjárhús, híbýli	heimild	1700	1900	horfin	engin hætta		743724	512159
2064-446		sjóhús, naust	tóft, hleðsla	1800	1970	vel greinanleg	mikil hætta	landbrot	743675	512018
2064-447		hæsnakofi	tóft	1800	1920	vel greinanleg	hætta	landbrots	743681	512014
2064-448		hleðsla	niðurgröftur	1960	1900	vel greinanleg	engin hætta		743707	512262
2064-454		beitarhús	tóft	1800	1900	vel greinanleg	engin hætta		744719	513993
2064-455		óþekkt, mótóft?	tóft	1800	1900	greinanleg	engin hætta		744708	513958
2064-456		óþekkt, mótóft?	tóft	1800	1900	greinanleg	engin hætta		744708	513963
2064-457		beitarhús	tóft	1800	1900	vel greinanleg	engin hætta		744718	513977
2064-458		sel	tóft	1500	1900	vel greinanleg	engin hætta		744733	513993
2064-459		sel	tóft	1000	1900	greinanleg	engin hætta		744736	513978
2064-460		sel	tóft	1000	1900	greinanleg	engin hætta		744739	513970
2064-461		smalakofi	tóft	1800	1950	vel greinanleg	engin hætta		744675	513747
2064-462		smalakofi	tóft	1800	1950	vel greinanleg	engin hætta		744628	513685
2064-470		kartöflugeymsla	tóft	1900	1950	vel greinanleg	engin hætta		743842	512284
2064-471		matjurtagarður	niðurgröftur, hleðsla	1800	1950	vel greinanleg	engin hætta		743847	512273
2064-473	Stóra-Breiðuvík	híbýli	heimild	900		greinanleg	hætta	áræktasdáb	743826	512143
2064-475		mótekja	niðurgröftur	900	1920	vel greinanleg	engin hætta		743589	513603
2064-480		matjurtagarður	niðurgröftur, garðlag	1800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743808	512140
2064-481		túngarður	hleðsla	1800	1900	vel greinanleg	hætta	trjárækt	744004	512291
2064-482		mótekja	niðurgröftur	900	1920	vel greinanleg	engin hætta		744671	513933
2064-484		óþekkt	heimild	1800	1900	horfin	engin hætta		743724	512159
2064-489		óþekkt	heimild	1800	1900	horfin	engin hætta		743724	512159
2064-490		mótekja	niðurgröftur	1500	1950	vel greinanleg	engin hætta		744080	512705
2064-491		smalakofi	tóft	1900	1960	vel greinanleg	engin hætta		744319	514403
2064-492		óþekkt, sel?	tóft	800	1900	vel greinanleg	engin hætta		744087	513362
2064-493		mótóft	tóft	800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743953	513186
2064-494	Börðusteinn	fiskisteinn	steinn, áletrun	1874	2023	vel greinanleg	engin hætta		743858	512138
2064-495		hæsnakofi	tóft	800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743838	512193
2064-502		hæsnakofi	tóft	1850	1950	vel greinanleg	engin hætta		743740	512241

Hnitaskrá

Stóra-Breiðuvík										
Númer	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur frá	Aldur til	Ástand	Hættumat	Hættuorsök	Austun	Norðun
2064-503		fjós, hlaða	heimild	1800	1950	horfin	engin hættu		743930	512143
2064-511		óþekkt	tóft	1850	1950	vel greinanleg	hætta	trjárækt	744058	512265
2064-486	Grundarhúsatún/Grundarhús	fjárhús	heimild	1850	1950	horfin	ómetið			
2064-513		mylla	heimild	1800	1900	horfin	ómetið			

Hnitaskrá

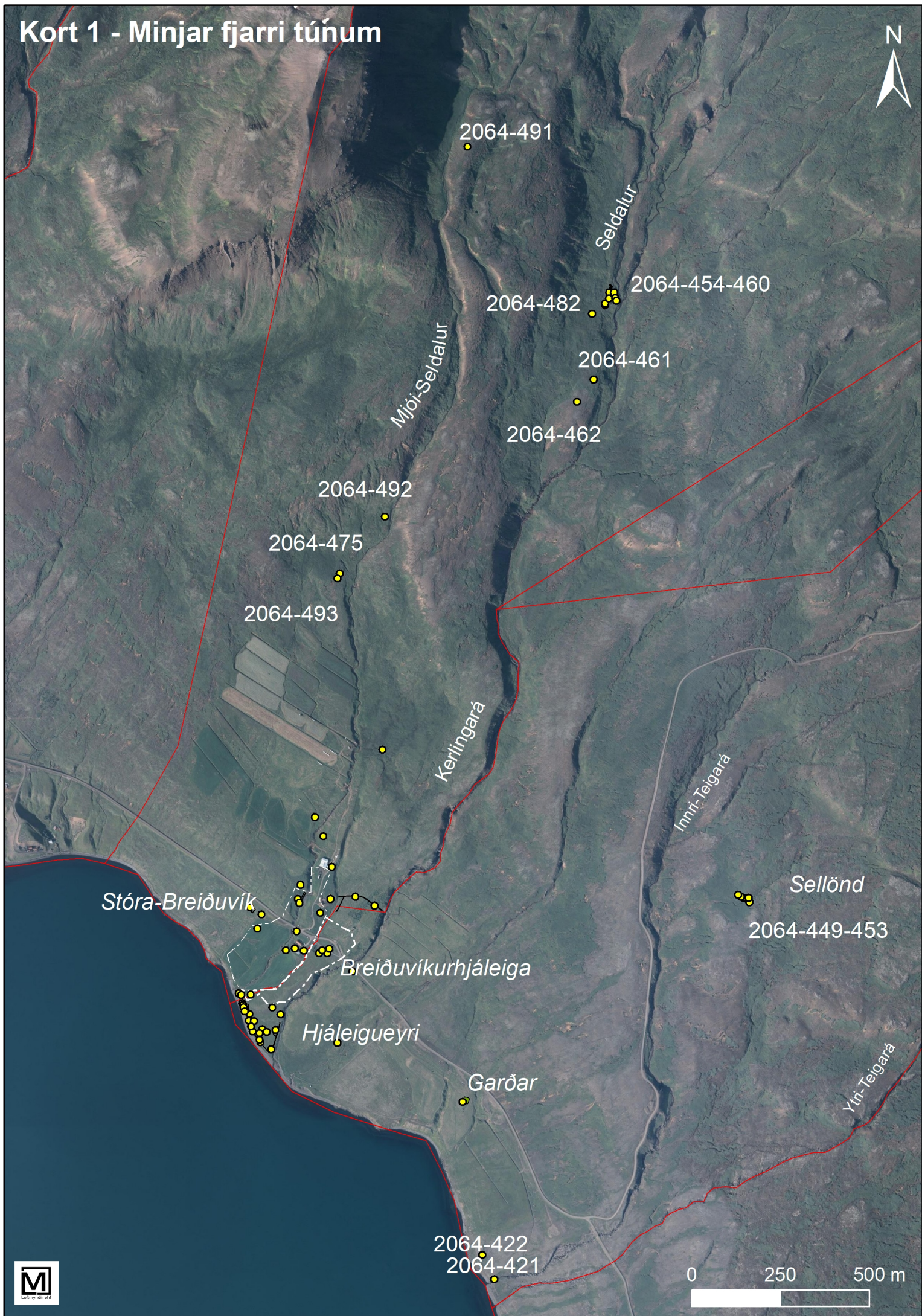
Stóru-Breiðuvíkurbíla										
Númer	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur frá	Aldur til	Ástand	Hættumat	Hættuorsök	Austun	Norðun
2064-421		brú, akvegur	hleðsla	1900	1965	vel greinanleg	engin hætta		744395	511212
2064-422		heytoft	tóft	1500	1900	greinanleg	engin hætta		744361	511281
2064-423	Garðar	beitarhús, hífýli	sléttað, heimild	1800	1950	illgreinanleg	engin hætta		744306	511712
2064-424		óþekkt	tóft	1800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743953	511879
2064-425		túngarður	hleðsla	1800	1900	vel greinanleg	hætta	landbrot	743706	511959
2064-426		sjóhús, naust	tóft	1800	1920	vel greinanleg	mikil hætta	landbrot	743685	511990
2064-427		óþekkt	tóft	1800	1920	vel greinanleg	mikil hætta	landbrot	743687	511986
2064-428		sjóhús	steinsteypa	1800	1920	vel greinanleg	mikil hætta	landbrot	743689	511979
2064-429		sjóhús, grunnur	hleðsla, steypa	1800	1920	vel greinanleg	mikil hætta	landbrot	743692	511967
2064-430		grunnur?	hleðsla	1800	1920	vel greinanleg	hætta	landbrot	743703	511941
2064-431		óþekkt	tóft	800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743717	511940
2064-432		óþekkt	tóft, niðurgroftur	1800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743741	511917
2064-433		hlaða	tóft, hleðsla	1800	1920	vel greinnaleg	engin hætta		743734	511907
2064-434		sjóhús	tóft	1800	1920	vel greinanleg	hætta	landbrot	743715	511910
2064-435	Hjáleigueyri	hífýli	tóft	1880	1920	vel greinanleg	hætta	landbrot	743736	511881
2064-436		óþekkt	niðurgroftur	1880	1920	vel greinanleg	hætta	landbrot	743734	511887
2064-437		hlaða	tóft	1880	1920	vel greinanleg	hætta	landbrot	743767	511861
2064-438		óþekkt	tóft	1800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743753	511909
2064-439		óþekkt	hleðsla	1800	1900	greinanleg	engin hætta		743793	511958
2064-449		sel	tóft	1000	1600	greinanleg	engin hætta		745098	512288
2064-450	Sellönd	sel	tóft	1000	1600	greinanleg	engin hætta		745091	512290
2064-451		sel	tóft	1800	1900	greinanleg	engin hætta		745083	512296
2064-452		sel	tóft	1000	1900	greinanleg	engin hætta		745115	512276
2064-453		sel	þúst	1000	1900	greinanleg	engin hætta		745112	512288
2064-464		óþekkt	niðurgroftur	1800	1900	vel greinanleg	engin hætta		743779	511914
2064-474	Stóra-Breiðuvík	hífýli	heimild	1600	2022	horfin	hætta	ábúðar	743911	512139
2064-483		gata	leið	1800	1988	vel greinanleg	hætta	landbrot	743710	511925
2064-485		matjurtagarður	heimild	1800	1900	horfin	engin hætta		743724	512159
2064-486		óþekkt	heimild	1800	1900	horfin	engin hætta		743724	512159
2064-487		matjurtagarður	heimild	1800	1900	horfin	engin hætta		743724	512159
2064-488		matjurtagarður	heimild	1800	1900	horfin	engin hætta		743724	512159
2064-512		fjánhús	heimild	1800	1950	horfin	engin hætta		743996	512080
2064-504	Lambhústún	fjánhús	heimild	1800	1900	horfin	ómetið			
2064-505	Ærhústún	fjánhús	heimild	1800	1900	horfin	ómetið			

Hnitaskrá

Stóru-Breiðuvíkurhjáleiga										
Númer	Sérheiti	Hlutverk	Tegund	Aldur_frá	Aldur_til	Ástand	Hættumat	Hættuorsök	Austun	Norðun
2064-506		mótaka	heimild			horfin	ómetið			
2064-507		kolagrafir	heimild			horfin	ómetið			
2064-508	Kvíabólsvað	vað	heimild			horfin	ómetið			
2064-509	Víkurvað	vað	heimild			horfin	ómetið			
2064-510			heimild			horfin	ómetið			

Kort 1 - Minjar fjarri túnum

Kort 2 - minjar í og við tún í Stóru Breiðuvík

